МОТИВИ

към Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 4 от 2003 г. за условията и реда за вписване в регистъра и изискванията към дейността на обменните бюра

Проектът на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 4 от 2003 г. за условията и реда за вписване в регистъра и изискванията към дейността на обменните бюра предвижда следните промени:

I. Причини, които налагат разработването на проекта:

1. С проекта на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 4 от 2003 г. за условията и реда за вписване в регистъра и изискванията към дейността на обменните бюра (Наредба № 4 от 2003 г.) се въвежда изключение от ограничението за обмяна на валута по безкасов начин, като в случаите на продажба на чуждестранна валута от обменното бюро, стойността в евро ще може да бъде заплатена от клиента с банкова карта чрез ПОС терминално устройство. Ограничението за обмяна на валута по безкасов начин, регламентирано с чл. 5 от Наредба № 4 от 2003 г. действа от влизане в сила на наредбата през 2003 г., като редакцията на разпоредбата не е променяна. Динамиката в развитието на обществените отношения, свързани с извършване на плащания предимно по безкасов начин обуслови необходимостта от осъвременяване на нормативната уредба в Наредба № 4 от 2003 г. в този контекст и въвеждане на възможност за безкасово плащане с банкова карта чрез ПОС терминално устройство. Последните изследвания показват, че по-голямата част от притежателите на банкови карти считат безкасовото плащане за по-бързо и по-удобно.

2. С Решение № 586 от 2023 г. на Министерския съвет на Република България е приета Стратегия за противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма в Република България в периода 2023-2027 година. С Решение № 66 от 2024 г. на Министерския съвет е одобрен План за действие за изпълнение на Стратегията за противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма в Република България 2023 - 2027 г. Съгласно Мярка № 87 от Плана за действие в Наредба № 4 от 2003 г. следва да се въведе изискване за липса на криминално минало по отношение на действителните собственици на обменни бюра.

Съгласно приетия на 18.05.2022 г. Доклад за Република България от Пети оценителен кръг за оценка на мерките срещу изпирането на пари в рамките на 63-то Пленарно заседание на Комитета MONEYVAL в гр. Страсбург, Франция, Препоръка 26 Регулиране и надзор на финансовите институции, Критерий 26.3 регистрационният режим на финансовите институции трябва да съдържа контроли за надеждност и почтеност на действителния собственик, като по отношение на обменните бюра е констатирано, че в чл. 10 от Наредба № 4 от 2003 г. се предвижда да не се извършва вписване в регистъра, а вписването се заличава служебно в случаите, когато отделни търговци, членове на управителните и надзорните органи и неограничени съдружници в юридическите лица са осъдени за умишлено престъпление от общ характер. Член 6, ал. 3, т. 7 изисква от заявителя за регистрация да представи документ за установяване на обстоятелствата, свързани с регистрите за съдимост на физическите лица. Контролът при регистрацията не обхваща действителните собственици. Аналогични са констатациите и в доклада за България на Групата за финансови действия срещу изпирането на пари (FATF), Непосредствен резултат 3, Препоръчано действие 1.

С § 21 от преходни и заключителни разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г. (обн., ДВ, бр. 26 от 2025 г.) беше въведено изменение в чл. 3, ал. 2 на Валутния закон, с което се създаде законово основание за въвеждане в наредбата на изискването по Мярка № 87 от горепосочения план за действие.

3. С въведеното в чл. 12, ал. 2 изменение е прецизирано задължението за връщане в Централното управление на Националната агенция за приходите на издаденото удостоверение за вписване в публичния регистър на лицата, извършващи дейност като обменно бюро и на приложенията към него. Предложението е мотивирано от необходимостта да бъде ограничена възможността, ако не бъде върнато удостоверението с приложенията към него, да се използва некоректно от икономическите оператори.

4. С новата разпоредба на чл. 12а изрично е регламентирано, че автоматите за обмяна на валута трябва да работят с фискално устройство, вградено в автомата. Изпитването, одобряването и вписването се извършва по реда на Наредба № Н-18 от 13 декември 2006 г. за регистриране и отчитане чрез фискални устройства на продажбите в търговските обекти, изискванията към софтуерите за управлението им и изисквания към лицата, които извършват продажби чрез електронен магазин (Наредба № Н-18 от 2006 г.). Основен мотив за предложението е липсата на ясен ред в подзаконовия акт, по който става изпитването и одобряването на фискалното устройство, с което работи всеки автомат.

5. Предложената нова редакция на чл. 18, ал. 2 от наредбата е съобразена с действащата разпоредба на чл. 31, ал. 8 от Наредба № Н-18 от 2006 г. относно сторно операциите. Във връзка с това се предвижда да не се допуска извършване на сторно операция, когато обмяна на валута е извършена чрез автомат за обмяна на валута. Уредбата произтича от същността на автомата, доколкото при извършването на обмяната на валута липсва човешкият фактор и действията се извършват чрез самообслужване на лицето.

6. По предложение на Националната асоциация на обменните бюра в чл. 19 се предлага общата касова наличност (в национална и чуждестранна валута) в края на всеки работен ден във всеки отделен обект – обменно бюро да бъде увеличена от до 20 000 лв. на до 20 000 евро. Промяната е обусловена от необходимостта от актуализиране на този размер, с оглед нормалното функциониране на обменните бюра при съвременната икономическа обстановка.

7. В допълнителните разпоредби към наредбата с цел прецизиране на редакцията е променено определението за „автомат за обмяна валута“ и с цел яснота са добавени определения за термините „покупка“ и „продажба“.

8. В изпълнение на Решение № 704 на Министерския съвет от 2018 г. за приемане на мерки за трансформация на модела на административното обслужване в приложения № 1, № 4 и № 7 следва да отпадне реквизитът, свързан с полагането на печат. Полагането или липсата на печат не води до юридически промени на документите, които се подават или издават от лицата, извършващи дейност като обменно бюро, както и до настъпване на каквито и да било правни последици за тези лица.

9. Във връзка с въвеждане на еврото като парична единица на Република България възниква необходимост в наредбата да бъдат изменени разпоредбите, които реферират към лева като национална валута, както и да бъдат определени стойности в евро, които заменят посочените в наредбата стойности в левове. С оглед изискването на Закона за въвеждане на еврото в Република България за двойно обозначаване на цените до 8 август 2026 г., с проекта се предлага преходно правило, с което се допуска отклонение от формата на таблото по чл. 15, установен в приложение № 9 към наредбата.

II. Цели, които се поставят с проекта на наредба:

По т. 1

Създаване на правна възможност в случаите на продажба на чуждестранна валута от обменното бюро, стойността на сделката да може да бъде заплатена от клиента с банкова карта чрез ПОС терминално устройство.

По т. 2

Изпълнение на Мярка № 87 от Плана за действие за изпълнение на Стратегията за противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма в Република България 2023 - 2027 г., одобрен с РМС № 66 от 2024 г. във връзка с констатациите в Доклада за Република България от Пети оценителен кръг за оценка на мерките срещу изпирането на пари в рамките на 63-то Пленарно заседание на Комитета MONEYVAL от 2022 г. и Доклада за България на Групата за финансови действия срещу изпирането на пари (FATF), както и привеждане в съответствие с измененията във Валутния закон, в сила от 31.03.2025 г.

По т. 3

Препятстване на възможностите за въвеждане в заблуждение на потребителите в резултат на некоректно използване на издадено удостоверение за вписване в регистъра след преустановяване на дейността при настъпване на някое от обстоятелствата по чл. 12, ал. 1.

По т. 4

За всички лица, които осъществяват по занятие дейност по обмяна валута, ще е ясен редът, по който става изпитването и одобряването на фискалното устройство, с което работи всеки автомат за обмяна на валута. Предложеният ред е редът, който се прилага за всички типове фискални устройства и е уреден с Наредба № Н-18 от 2006 г.

По т. 5

Уеднаквяване на нормативната уредба по отношение на регистриране и отчитане на сторно операциите.

По т. 6

Актуализиране на размера на касовата наличност, която остава в края на деня в търговския обект – обменно бюро, като се отчита развитието на обществените отношения и промените в икономическата обстановка.

По т. 7

Прецизиране на правната уредба в дефинициите към наредбата.

По т. 8

Намаляване на административната тежест като част от подобряване на административното обслужване на лицата, които извършват дейност като обменно бюро.

По т. 9

Актуализиране на правната уредба в наредбата във връзка с приемането на еврото като официална парична единица в Република България.

III. Финансови и други средства, необходими за прилагането на проекта на нормативен акт

Предложените промени в проекта на нормативен акт няма да окажат финансово въздействие върху икономическите оператори. Нормативната уредба отразява фактическото състояние на автоматите, предвид това че всички автомати работят с вградени устройства, които отговарят на изискванията. В този смисъл за лицата няма да възникнат разходи за привеждане в съответствие.

Във всички одобрени модели фискални устройства, използвани в обменните бюра и автоматите за обмяна на валута, към настоящия момент е налице функционална възможност за отразяване на разплащане с банкови карти, както и разграничаване на оборота от този начин на плащане, който е отчетен във фискалните устройства. Устройствата изпращат на всеки 5-минути към сървъра на НАП детайлна информация за начина на разплащане, който е използван при издаване на фискален бон.

IV. Очаквани резултати от прилагането на проекта на нормативен акт

Очакваните резултати от прилагането на акта са свързани с:

- Осигуряване на проследяемост на банковите разплащания и повишаване на контрола при сделките по обмяна на валута, предвид това че при този вид разплащания е налице възможност за предоставяне на достоверна и пълна информация от банките;
- Бързина и удобство при обслужване на клиентите на обменни бюра и намаляване на административната тежест.
- Прозрачност и яснота за лицата, които осъществяват дейност по обмяна валута, по отношение на реда, по който става изпитването и одобряването на фискалното устройство, с което работи всеки автомат.
- Привеждане в съответствие с чл. 3, ал. 2 от Валутния закон във връзка с препоръката от Доклада за Република България от Пети оценителен кръг за оценка на мерките срещу изпирането на пари в рамките на 63-то Пленарно заседание на Комитета MONEYVAL през 2022 г. и Доклада за България на Групата за финансови действия срещу изпирането на пари (FATF).
- Актуализиране на разпоредби, свързани с въвеждане на еврото като паричната единица на Република България.

V. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз

С проекта на акт не се въвеждат норми на правото на Европейския съюз. В тази връзка не се налага да бъде изготвена справка за съответствие с европейското право.

VI. Информация за проведените обществени консултации

Проектът на наредба и мотивите ще бъдат публикувани за обществени консултации съгласно чл. 26, ал. 3 от Закона за нормативните актове на интернет страницата на Министерството на финансите и на Портала за обществени консултации за срок от 30 дни.

В съответствие с чл. 26, ал. 5 от Закона за нормативните актове справката за постъпилите предложения заедно с обосновка за неприетите предложения в резултат на проведените обществени консултации ще бъде публикувана на интернет страницата на Министерството на финансите и на Портала за обществени консултации.